

การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพและติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

A Study of Guidelines for Prevention and Resolution of Termination of Student Status and Monitoring of Academic Performance of Undergraduate Student in the Higher Education Institution under the Office of the Higher Education Commission, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

สวัสดิ์ วิชระโกชน์¹
Sawat Wicharapote¹

Received: 29 March, 2020

Revised: 9 June 2020

Accepted: 25 June 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และ 2) ศึกษาแนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 113 สถาบัน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแนะนำ ให้คำปรึกษา และดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

¹ นักวิชาการศึกษานายการพิเศษ กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Educator, Senior Professional Level, Division of Registration Mahasarakham University

2. แนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามและดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการติดตามผลการศึกษาและให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา, การพ้นสภาพ, การติดตามผลการเรียน, ระดับปริญญาตรี

Abstract

This study aims to 1) examine the guidelines for prevention and resolution of termination of student status of undergraduate student in the higher education institution under the office of the higher education commission, ministry of higher education, science, research and innovation and 2) study guidelines for monitoring of academic performance of an undergraduate student at risk of termination of student status in the higher education institution under the office of the higher education commission, ministry of higher education, science, research and innovation. The sample used in the research was 113 from the higher education institutions under the office of the higher education commission, ministry of higher education, science, research and innovation. The instrument used to collect data was a questionnaire and an interview form. The statistics used for data analysis are frequency and percentage.

The research results are as follows

1. A guidelines for prevention and resolution of termination of student status of undergraduate student in the higher education institution under the office of the higher education commission, ministry of higher education, science, research and innovation are having an advisor system advice, counsel, and supervise students. In order that, in the future, the higher education institution should develop the advisor system to be tangible and effective.

2. A study of guidelines for monitoring of academic performance of undergraduate student at risk of termination of student status in the higher education commission, ministry of higher education, science, research and innovation have an advisor system and use the information system to monitor and supervise students. Then in the future, the higher education institution ought to develop the information system in order to assist following up academic performance and advising students effectively.

Keywords: Guidelines for Prevention, Resolution of Termination of Student Status, Monitoring of Academic Performance, Undergraduate Student

บทนำ

การพ้นสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษาหรือการออกกลางคันเป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาหรือมหาวิทยาลัย หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข จะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งต่อนิสิตนักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง และมหาวิทยาลัย โดยสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2553: 42) ได้สรุปความหมายของการออกกลางคันไว้ว่า ผู้เรียนที่ออกกลางคันโดยลาออกและพ้นสภาพการเป็นนักเรียนนักศึกษา เช่นเดียวกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553: 18) ได้สรุปความหมายของการออกกลางคันไว้ว่า การที่นักเรียนถูกจำหน่ายชื่อออกจากสถานศึกษาในขณะที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาโดยไม่ใช้สาเหตุอันเนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา และสวัสดิ์ วิชระโกชน์ (2561: 53) ได้สรุปความหมายของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตไว้ว่า การที่ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษาก่อนการสำเร็จการศึกษาด้วยเหตุผลส่วนตัวหรือตามกฎระเบียบที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสาเหตุการพ้นสภาพการเป็นนิสิตนักศึกษาหรือการออกกลางคันมีสาเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายกรณี โดยสาเหตุหลักมี 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนของนิสิตนักศึกษา ส่วนของครอบครัว ส่วนของการเรียนการสอน และส่วนของสถาบันการศึกษา การดำเนินการแก้ไขปัญหาในแต่ละส่วน สถาบันการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้การดำเนินการมีระบบ มีความต่อเนื่อง มีความเชื่อมโยงกัน และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องศึกษา วิจัย และกำหนดแนวทางให้ชัดเจนเพื่อให้การพ้นสภาพหรือการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษามีอัตราการลดลงและนิสิตนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลาตามหลักสูตรกำหนด

การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพและติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางในการดำเนินการและเพื่อแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีสภาพปัญหาและอัตราการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีสูง โดยมีจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตมากกว่า 3,000 คนต่อปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสวัสดิ์ วิชระโกชน์ (2559: 449) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง

ดังนั้น กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการทางวิชาการงานทะเบียนของมหาวิทยาลัย จึงเห็นความสำคัญในการดำเนินการเพื่อค้นหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพและการติดตามผลการเรียนของนิสิต โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลสำคัญเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษา คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและพัฒนาระบบกลไกต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพและติดตามผลการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งยังสามารถช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และดูแลนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต และมหาวิทยาลัย

สามารถแก้ไขปัญหาการพันสภาพการเป็นหนี้สินให้มีอัตราลดลงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพของหนี้สินนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการติดตามผลการเรียนของหนี้สินนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 159 สถาบัน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. เว็บไซต์: 2561)

1.1 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและกำกับของรัฐ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 30 สถาบัน

1.2 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในข้อ 1.1 จำนวน 57 สถาบัน

1.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 72 สถาบัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 113 สถาบัน โดยใช้สูตรของ Yamane'

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณที่ทราบจำนวนประชากร และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและกำกับของรัฐ (ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) จำนวน 21 สถาบัน

2.2 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่ไม่อยู่ในข้อ 2.1 จำนวน 41 สถาบัน

2.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 51 สถาบัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 สถาบัน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีแนวทางในการแก้ไขป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพหรือมีแนวทางในการติดตามผลการเรียนของหนี้สินนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีความโดดเด่นหรือเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ใช้สอบถามผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยมีเนื้อหาครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะเป็นแบบเลือก

รายการ และแบบปลายเปิด ผู้วิจัยจึงได้ทำการหาคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

2. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ

ใช้สัมภาษณ์ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่มีแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพหรือมีแนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่มีความโดดเด่นหรือเป็นรูปธรรม ซึ่งมีวิธีการในการสร้างแบบสัมภาษณ์เช่นเดียวกับการสร้างแบบสอบถาม และได้ทำการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ด้วยการค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าเฉลี่ย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

การจัดการกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพและการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ การสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าเฉลี่ย

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

1. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปราชญ์ดังนี้

1.1 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ/กำกับของรัฐ (ทบวงมหาวิทยาลัย) มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการและพัฒนาคุณภาพชีวิต การปรับตัว การใช้ชีวิตในสังคม การให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำ และรับฟังปัญหาของนิสิตนักศึกษา มีการแจ้งข้อมูลการเรียนของนิสิตนักศึกษาให้คณะและคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยเพื่อทราบและพิจารณา กำหนดแนวทางในการดำเนินการ มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินการ ทั้งในส่วนของนิสิตนักศึกษา อาจารย์และหน่วยงาน และมีการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในระดับของคณะ

1.2 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแนะนำและให้คำปรึกษา สามารถผ่อนผันค่าเล่าเรียนในแต่ละภาคเรียนได้ (ชำระเป็นงวดๆ ได้) และมีทุนการศึกษาให้นักศึกษา (ทุน กยศ. ทุนภาคใต้ ทุนคนพิการ ทุนให้เปล่าของมหาวิทยาลัย และ ทุนจากหน่วยงานต่างๆ)

1.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแลและให้คำปรึกษา จัดหางานให้ทำระหว่างเรียน/หารายได้ระหว่างเรียน มีทุนการศึกษา/ทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา มีการผ่อนชำระค่าเล่าเรียน ให้ความรู้กับนักศึกษา/ปฐมนิเทศฝ่ายทะเบียนส่งจดหมายแจ้งเตือนนักศึกษาและผู้ปกครอง และมีการสอนวิชาปรับพื้นฐาน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือภาษาอังกฤษ และทำสื่อการสอนออนไลน์ เพื่อให้ นักศึกษาได้ทบทวน

ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ส่วนใหญ่จะมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อช่วยเหลือและดูแลนิสิตนักศึกษา ด้วยวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม คือ ควรพัฒนาระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลนิสิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. แนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปรากฏดังนี้

2.1 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ/กำกับของรัฐ (ทบวงมหาวิทยาลัย) มีระบบการติดตามผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ มีการแจ้งผลการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา คณะจะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการติดตามดูแลนิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาจะทราบและติดตามผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาผ่านระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ มีกระบวนการจัดส่งและแจ้งผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาไปยังผู้ปกครอง มีการแจ้งผลการศึกษาไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา และมีการกำกับติดตามการดำเนินการจากผู้บริหาร

2.2 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีระบบการติดตามผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศควบคุมกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การจัดพิมพ์ใบแสดงผลการเรียนเพื่อส่งให้ผู้ปกครอง และนักศึกษาสามารถดูผลการเรียนออนไลน์ผ่านระบบ

2.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีระบบการติดตามผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คือ อาจารย์ที่ปรึกษาติดตามและดูแลนักศึกษา มีการแจ้งเตือนผ่านระบบสารสนเทศทะเบียน และมีระบบสารสนเทศที่สามารถแจ้งหรือส่งผลการเรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษา

ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ส่วนใหญ่จะมีกระบวนการติดตามผลการศึกษาของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อช่วยเหลือและดูแลนิสิตนักศึกษา ด้วยวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม คือ ควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการติดตามผลการศึกษาและให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษา

อภิปรายผล

1. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแนะนำ ให้คำปรึกษา และดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะกำหนดให้มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการดูแล การให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำ การให้การช่วยเหลือ หรือกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับนิสิตนักศึกษาที่สุด ซึ่งนิสิตนักศึกษาได้พบอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอาจารย์ท่านแรกในช่วงก่อนหรือช่วงเปิดภาคการศึกษา เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน การเลือกรายวิชาเรียน การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย การทำกิจกรรม หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ได้เข้าใจ และสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามที่หลักสูตรกำหนดต่อไป และอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สามารถเข้าถึงนิสิตนักศึกษาได้อย่างใกล้ชิดและสามารถทราบพฤติกรรม ความสนใจ การเรียน หรือผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาในที่ปรึกษาแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีทิศทางเป็นไปในแนวเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติพันธ์ บุญโตสิทธะกุล (2558: 31-32) ได้ศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขครูผู้สอนควรเอาใจใส่ให้ความเป็นกันเองและติดตามนักศึกษาที่มีความเสี่ยง เช่น ขาดเรียนบ่อย หรือมีผลการเรียนต่ำ พร้อมการประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาสาเหตุ

และแนวทางในการแก้ไขปัญหา และสอดคล้องกับการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารักและผูกพันกับอาจารย์และมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความรักและผูกพันกับองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของวลัญชพร ชวโรไสว (2560: 96-98) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิต สอดคล้องกับการศึกษาของสวัสดิ์ วิชะโรจน์ (2561: 113-115) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับ Meyer, Jasmin และ Strauß, Susanne (2019: 443-456) ได้ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบทางเพศต่อการศึกษาก่อนพ้นสภาพของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา การรวมแบบจำลองคลาสสิกของ Tinto สำหรับการพ้นสภาพของนักศึกษากับการประเมินชนกลุ่มน้อยของ Kanter พบว่า การบูรณาการทางสังคมในแง่ของการติดต่อกับอาจารย์จะเป็นปัจจัยป้องกันสำหรับผู้หญิงและผู้ชายที่มีความผิดปกติทางเพศ ถือเป็นปัจจัยป้องกันที่จะช่วยหยุดยั้งการพ้นสภาพได้

2. แนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามและดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการติดตามผลการศึกษาและให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาจะดำเนินการควบคู่กับข้อมูลพื้นฐานหรือข้อมูลทางการศึกษา ผลการเรียนรู้หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย (ระบบทะเบียน) ทั้งนี้ คณะหรือหน่วยงานได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ดำเนินการดูแล ให้คำปรึกษา หรือติดตามผลการเรียนหรือติดตามนิสิตนักศึกษาในที่ปรึกษา หรือช่องทางอื่นๆ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถดำเนินการตามบริบทและความสามารถเฉพาะบุคคล เพื่อให้การดูแลนิสิตนักศึกษามีประสิทธิภาพ ดังนั้น ระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กับการใช้ระบบสารสนเทศระบบงานทะเบียนหรือระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาเพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดตามนิสิตนักศึกษาต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีทิศทางเป็นไปในแนวเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติพันธ์ บุญโตสิตระกูล (2558: 31-32) ได้ศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขครูผู้สอนควรเอาใจใส่

ให้ความเป็นกันเองและติดตามนักศึกษาที่มีความเสี่ยง เช่น ขาดเรียนบ่อย หรือมีผลการเรียนต่ำ พร้อมการประสานกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหา และสอดแทรกการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารักและผูกพันกับอาจารย์และมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความรักและผูกพันกับองค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของสวัสดิ์ วิชระโกชน (2561: 113-115) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนและมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการผันสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี โดยมหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการผันสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะผันสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการเรียนของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล มีการแจ้งสถานะการผันสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำ

ไปใช้ได้ และสอดคล้องกับ Okagbare, Abel G. (2015: Abstract-A) ได้ศึกษามุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและนักการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ผลของการวิจัยพบว่า การกำกับติดตามถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่เช่นกัน

สรุป

1. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแนะนำ ให้คำปรึกษา และดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามและดูแลนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้ ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อช่วยในการติดตามผลการศึกษาและให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฟื้นฟูสภาพและการติดตามผลการเรียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแนะนำ ให้คำปรึกษา และดูแลนิสิตนักศึกษา และการใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามและดูแลนิสิตนักศึกษา ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปดำเนินการ ดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบกลไกอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นรูปธรรม มีมาตรฐาน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล วิธีการ และกระบวนการที่เป็นประโยชน์ระหว่างหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดำเนินการและสามารถให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาด้านการเรียนและการฟื้นฟูสภาพให้กับนิสิต

1.2 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายเพื่อให้หน่วยงานระดับคณะที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ได้กำหนดแนวทางในการติดตามผลการเรียนและให้คำปรึกษานิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการฟื้นฟูสภาพการเป็นนิสิต

1.3 กองทะเบียนและประมวลผล ควรจัดทำข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานระดับคณะในการติดตามผลการเรียนหรือให้คำปรึกษานิสิต

1.4 อาจารย์ที่ปรึกษาควรพัฒนาระบบกลไกหรือวิธีการในการติดตามผลการเรียนของนิสิตในที่ปรึกษาและให้คำแนะนำนิสิตโดยตรงหรือผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือช่องทางอื่นๆ เพื่อให้ นิสิตสามารถศึกษาเล่าเรียนอยู่ในระบบและสำเร็จการศึกษาได้ตามที่หลักสูตรกำหนด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการตามแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ

พันสภาพและการติดตามผลการเรียนของนิสิต โดยการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและพัฒนา ระบบสารสนเทศในการดูแลและให้คำแนะนำหรือ คำปรึกษานิสิต ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการมีข้อมูล ที่สามารถตอบโจทย์ให้กับมหาวิทยาลัยได้อย่าง แท้จริงและการดำเนินการมีประสิทธิภาพ ควรมี การศึกษาหรือวิจัย ดังนี้

2.1 ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับผลการเรียน อัตราการคงอยู่ และอัตราการ พันสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตทุกระดับและ ทุกระบบการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการ วางแผน การบริหาร และการตัดสินใจของผู้บริหาร มหาวิทยาลัย

2.2 ควรพัฒนาระบบกลไกและระบบ สารสนเทศในการติดตามผลการเรียนและการให้ คำปรึกษานิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยง

ต่อการพันสภาพการเป็นนิสิต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริม จากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุน วิจัย ในส่วนของงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและ นวัตกรรมการเรียนรู้ รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัย และพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และ นางอรอนงค์ เมฆพรรณโอบาส ผู้อำนวยการ กองทะเบียนและประมวลผล ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพันธ์ บุญโตสิตรสกุล. (2558). *การศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วัลัญชพร ชวาร์โรว. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการพัน สภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพันสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดี วิชระโกชน์. (2561). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพันสภาพการ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: กอง ทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดี วิชระโกชน์. (2559). *วิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *ประวัติสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*. สืบค้น เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561. <<http://www.mua.or.th>>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2553- 2561)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

-
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2553). *มาตรฐานการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- Okagbare, Abel G. (2015) "The Perceptions of School Administrators and Educators Concerning Student Retention in Private for Profit Universities," *Dissertation Abstracts International*. 77(02): Abstract-A.
- Meyer, Jasmin and Strauß, Susanne. (2019) "The Influence of Gender Composition in a Field of Study on Students' Drop-out of Higher Education," *European Journal of Education*. 54(3): 443-456 ; September.